

POSTUP „ABCDE“

- použitelný při řešení všech akutních stavů v přednemocničním i nemocničním prostředí
- slouží k rozdělení komplexních problémů na jednotlivé, lépe zvladatelné úkoly
- je vyšetřovacím i léčebným algoritmem, slouží k provedení život zachraňujících úkonů

▶ **A**irway (dýchací cesty)

- jsou dýchací cesty průchodné? (nejsou z dálky slyšet žádné vedlejší dechové fenomény?)
- vyčistit a zprůchodnit dýchací cesty (záklon hlavy, odsátí), ověřit dýchání
- zvážit zajištění průchodnosti vzduchovodem (při bezvědomí) a/nebo podání kyslíku

▶ **B**reathing (dýchání)

- posoudit vzorec a frekvenci dýchání, poslechnout dýchání v celém rozsahu, změřit SpO₂, ev. upravit průtok kyslíku
- zvážit zahájení umělé ventilace resuscitačním vakem
- při příznacích tenzního pneumotoraxu provést punkci hrudníku

▶ **C**irculation (krevní oběh)

- posoudit prokrvení periferie (známky šoku) – čas kapilárního návratu (je CRT < 2 sekundy?)
- zjistit přítomnost pulzu na periférii, změřit TF a TK (je u dospělého TF < systolický TK?)
- posoudit náplň krčních žil a vlhkost jazyka, otoky dolních končetin, pátrat po krvácení
- zvážit nitrožilní vstup (1–2 i.v. kanyly, ev. i.o.) a podání infuzí

▶ **D**isability (neurologické postižení)

- posoudit úroveň vědomí (GCS), velikost a reakci zornic a symetrii motoriky (svalového tonu)
- v případě poruchy vědomí změřit glykemii

▶ **E**xposure & Everything Else (celkové vyšetření a vše ostatní)

- obnažení a celkové tělesné vyšetření – jsou známky zranění, otravy atd.?
- imobilizovat fraktury, ošetřit rány
- změřit tělesnou teplotu, zabránit podchlazení (zvážit přiložení termofólie)

• v nemocničném prostředí dále:

- ▶ **F**luids and electrolytes (tekutiny a mineralogram)
  - zhodnotit stav hydratace, zvážit podání infuzí a ev. katecholaminů
  - posoudit základní biochemické hodnoty (mineralogram, renální a jaterní parametry aj.)
  - zvážit zavedení močového katétru ke sledování diurézy
- ▶ **G**astrointestinal (GIT)
  - pátrat po krvácení do trávicího traktu
  - v případě rizika zvracení a aspirace zvážit zavedení nasogastrické sondy
  - zhodnotit stav výživy
- ▶ **H**aematology (krevní obraz)
  - ujistit se, že je koncentrace hemoglobinu > 100 g/l a hematokrit > 0,3
  - ujistit se, že je koncentrace trombocytů > 50 tisíc/ μ l
- ▶ **I**nfection (infekce)
  - pátrat po známkách a případně zdroji infekce
  - zhodnotit markery zánětu (CRP) a zvážit empirické podání ATB

• zásady péče v intenzivní péči (akronym „FAST HUGS IN BED Please“):

- **F**luids and Feeding (tekutiny a výživa)
- **A**nalgesia (analgezie)
- **S**edation (sedace)
- **T**hromboprophylaxis (prevence trombembolické nemoci)
- **H**ead-up position (poloha hlavy zvýšená o 30–45°)
- **U**lcer prophylaxis (prevence stresových vředů a proleženin)
- **G**lucose control (kontrola glykemie)
- **S**kin/eye care and Suction (péče o kůži, oči a odsávání z dýchacích cest)
- **I**ndwelling catheters (péče o zavedené katétry)
- **N**asogastric tube (zvážit zavedení nasogastrické sondy)
- **B**owel care (péče o vyprazdňování)
- **E**nvironment (péče o prostředí – tepelný komfort aj.)
- **D**e-escalation (vysazení již nepotřebných intervencí)
- **P**sychological support (psychická podpora pacienta a jeho blízkých)

ODBĚR ANAMNÉZY

- **nynejší obtiže/onemocnění** – chronologický popis vývoje nynejšího onemocnění (obtiží), které onemocněného pŕivedly (pŕípadně jakým lékařem odeslán) nebo pŕíměly k volání ZZS: od kdy začaly a jak se vyvíjely, co se kdy změnilo, na čem jsou obtiže závislé (poloha, jídlo, zátěž, doba...), u kašle charakter (suchý nebo produktivní – vzhled sputa), u zvracení a pŕŕjmů počty a vzhled (pŕíměs); jaká byla doposud provedena vyšetření nebo jaká byla vyzkoušena léčba atd. → podrobnější popis zejména bolesti a dušnosti (dle mnemotechnické pomůcky „OPQRST“):
  - **O**dkdy obtiže trvají? **O**dkud (kde) začaly (bolesti)? Co jim pŕedcházelo, pŕi čem začaly? Jak se vyvíjely?
  - **P**rovokující a **p**otlačující faktory?
  - **K**valita obtiží (bolesti) – napŕ. tupá, ostrá, svíravá, pálivá aj.?
  - **R**adiace bolesti (vyzařování, vystřelování)?
  - **S**íla bolesti na škále 0 (žádná) – 10 (nejhorší pŕedstavitelná)?
žádná (0), mírná (2), nepŕijemná (4), silná (6), krutá (8), nesnesitelná (10)
  - **S**nášení bolesti? Ovlivnění **s**pánku?
  - Dosavadní **t**erapie obtiží?
  - **pŕi dušnosti**: jak velká námaha provokuje dušnost (vzdálenost chůze po rovině, počet pater)? Dušnost i klidová? Počet polštářů na spaní? Bolest na hrudi? Kašel, vykašlávání, vzhled sputa? Horečka, pocení?
- **osobní anamnéza (OA)** – aktuálně léčené choroby (pŕípadně od kdy s pŕesností na rok, pŕíp. měsíc/rok), prodělané operace a jiné zákroky či hospitalizace nebo závažnější úrazy (pŕípadně s udáním roku nebo měsíc/rok), pŕípadně se cíleně vyptat:
  - arteriální hypertenze, dyslipidemie, onemocnění ledvin
  - ischemická choroba srdeční, infarkt myokardu, cévní mozková pŕíhoda
  - diabetes mellitus
  - chronická obstrukční plicní nemoc, astma bronchiale
  - vředová choroba gastroduodena
  - infekční onemocnění
  - duševní (psychiatrická) onemocnění
- **u malých dětí**: pořadí a pŕůběh těhotenství, termín a způsob porodu, porodní hmotnost a délka, poporodní adaptace, prospívání, délka kojení, psychomotorický vývoj, nemocnost, očkování dle očkovacího kalendáře

- **abusus** – nekuřák × množství cigaret denně (a odkdy – množství tzv. balíčkoroků), abstinent × množství užívaného alkoholu denně/týdně (pivo i destiláty), jiných návykových látek (drog) včetně množství a frekvence
- **farmakologická anamnéza (FA)** – trvale i příležitostně užívaná medikace: název (případně i léková forma) + síla (gramáž) + dávkování (množství ve formátu ráno-poledne-večer-na noc)
- **alergologická anamnéza (AA)** – alergie, zejména lékové, a jejich projevy (např. vyrážka, otoky, dušení)
- **gynekologická anamnéza (GA)** – počet těhotenství a porodů, umělých přerušení těhotenství a samovolných potratů, od kdy menstruace/klimakterium, délka a pravidelnost menstruačního cyklu a počet dní menstruačního krvácení; v případě těhotenství trvání týdny+dny a případné komplikace
- **rodinná anamnéza (RA)** – zejména kardiovaskulární onemocnění (hypertenze, ICHS, dyslipidemie) a akutní cévní příhody (AIM, CMP) v mladším věku (< 50 let), poruchy koagulace, psychiatrická onemocnění aj.
- **epidemiologická anamnéza (EA)** – nedávný pobyt (návrat) ze zahraničí, zejména z exotických zemí s nižší hygienickou úrovní, kontakt s nemocnými a se zvířaty, přísáté klíště; prodělaná infekční žloutenka, tuberkulóza
- **sociální a pracovní anamnéza (SPA)**
  - s kým pacient bydlí, v jakých podmínkách (typ bydlení: byt, dům, domov seniorů, dům s pečovatelskou službou; poschodí, výtah), případně kdo dochází vypomáhat a kontakt na blízkou osobu
  - profese (případně starobní či invalidní důchod) a pracovní prostředí, resp. bývalá profese u důchodců

► **zjedodušený postup podle mnemotechnické pomůcky „SAMPLE-F“:**

- **S**YMPTOMS: příznaky
- **A**LLERGIES: alergie
- **M**EDICATION: užívaná medikace
- **P**AST MEDICAL HISTORY & PREGNANCY: léčené a prodělané choroby a u žen dotaz na graviditu
- **L**AST INTAKE & MENSTRUATION: poslední příjem stravy a tekutin, menstruace
- **E**VENTS: události předcházející (vedoucí k) obtížím
- **F**AMILY & FRIENDS: kontakty na rodinu a blízké